

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 3.*

**DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.3.56>**

**УДК 336.74**

*О. Л. Руда,*

*к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет*

*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3266-7470>*

*О. В. Марценюк,*

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет*

*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0920-7070>*

## **ГРОШОВИЙ ОБІГ ТА ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ НА НЬОГО**

*O. Ruda,*

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finances, Banking and Insurance, Vinnytsia national agrarian University, Vinnytsya*

*O. Martseniuk,*

*PhD in Economics,*

*Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University*

## **MONEY CIRCULATION AND THE IMPACT OF DIGITAL CURRENCIES ON IT**

*У статті розглядається грошовий обіг як ключовий елемент економічної системи та сучасні тенденції його цифровізації. Особливу увагу приділено цифровим валютам центральних банків (CBDC), їхньому впливу на фінансову систему, перевагам та потенційним ризикам. Досліджуються теоретичні основи функціонування CBDC, їхній взаємозв'язок із традиційними грошима та платіжними інструментами. Аналізується світовий досвід впровадження CBDC, зокрема цифрового юаня, цифрового євро та електронної найри. Окремо розглядаються перспективи створення та запровадження е-гривні в Україні, її потенційні переваги для національної економіки, вплив на банківську систему, монетарну політику та рівень фінансової інклюзії. Визначено основні функції цифрових валют, їхню роль у підвищенні фінансової доступності, ефективності платіжних систем і контролі за грошовими потоками. Окреслено ключові ризики, пов'язані з впровадженням CBDC, та шляхи їх мінімізації.*

*The article examines the circulation of money as a key element of the economic system and the modern trends of its digitalization. Special attention is given to central bank digital currencies (CBDCs), their impact on the financial system, advantages, and potential risks. The theoretical foundations of CBDC functioning, their interconnection with traditional money, and payment instruments are explored.*

*The global experience of CBDC implementation is analyzed, with a particular focus on the digital yuan, digital euro, and e-naira. The prospects of creating and introducing the e-hryvnia in Ukraine are also considered, along with its potential benefits for the national economy, impact on the banking system, monetary policy, and financial inclusion.*

*The article identifies the key functions of digital currencies and their role in enhancing financial accessibility, improving the efficiency of payment systems, and ensuring transparency in financial flows. It outlines the main risks associated with the implementation of CBDCs and suggests possible ways to mitigate them.*

*Money circulation is the totality of processes involving the movement of funds within a country's economy. In Ukraine, it includes both cash and non-cash transactions, regulated by the National Bank of Ukraine (NBU). With the advancement of digital technologies and the global trend toward financial system digitalization, the NBU is considering the introduction of a digital currency—the e-hryvnia—which could mark a significant stage in the evolution of the country's monetary circulation.*

*Central bank digital currencies are attracting considerable attention from both national regulators and international financial organizations. Ukraine is among the first countries in the world to actively research and test its own digital currency, reinforcing its status as an innovator in financial technology.*

*The e-hryvnia is the digital money of the NBU, an electronic form of Ukraine's national currency issued by the National Bank. If officially launched, it will become a legal means of payment within the country and will exist exclusively in a non-cash form, complementing cash and non-cash hryvnias.*

*The digital hryvnia could become a crucial step in the development of Ukraine's financial infrastructure, facilitating faster and more secure payments, reducing the cost of financial services, and increasing transparency in economic processes.*

*The introduction of the e-hryvnia is expected to have a significant impact on the country's economy. It will contribute to the further digitalization of the financial system, the active development of cashless transactions, the reduction of transaction costs, and the enhancement of financial transparency.*

***Ключові слова:*** грошовий обіг, цифрові валюти, цифрова гривня, CBDC, фінансова система, монетарна політика, блокчейн, фінансова стабільність.

***Keywords:*** money circulation, digital currencies, digital hryvnia, CBDC, financial system, monetary policy, blockchain, financial stability.

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.** Грошовий обіг є важливим елементом економічної системи, що забезпечує рух коштів між суб'єктами господарювання, населенням і державою. Традиційно він здійснюється у формі готівкових і безготівкових розрахунків. Однак у сучасному фінансовому світі активно розвивається цифровізація грошового обігу, що сприяє появі нових форм грошей, зокрема цифрових валют центральних банків, які змінюють механізм функціонування грошового обігу. Багато країн, включаючи Україну, розглядають можливість впровадження власної цифрової валюти як альтернативи традиційним готівковим та безготівковим грошам.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідження у сфері грошового обігу та цифрових валют зосереджені на аналізі впливу цифровізації фінансової системи на традиційні грошові механізми, банківську діяльність та монетарну політику. Наукові праці вказують на поступове витіснення готівки безготівковими розрахунками та зростаючу роль цифрових валют центральних банків. Цю тему активно досліджують такі науковці, як Блащук-Дев'яткіна Н., Король М., Співак В., Устинова І., Фольтович Д., Штефан Л.

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку грошового обігу в умовах цифровізації, визначення впливу цифрових валют центральних банків на фінансову систему, а також оцінка перспективи впровадження цифрової гривні в Україні.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Грошовий обіг – це сукупність процесів руху грошових коштів в економіці країни. В Україні він включає готівковий та безготівковий обіг, що регулюється Національним банком України (НБУ). У зв'язку з розвитком цифрових технологій та глобальною тенденцією цифровізації фінансової системи, НБУ розглядає

можливість впровадження цифрової валюти – е-гривні, яка може стати важливим етапом еволюції грошового обігу країни.

Ефективний грошовий обіг залежить від стабільності грошової системи, рівня довіри до фінансових установ, розвитку банківських технологій і державного регулювання.

Зростання популярності цифрових валют значно впливає на традиційну систему грошового обігу:

1. Зменшення обсягу готівкових розрахунків. Все більше країн впроваджують цифрові платіжні рішення, що знижує потребу у паперових грошах.

2. Прискорення транзакцій. Використання цифрових валют дозволяє здійснювати миттєві міжнародні платежі без посередників.

3. Зміни в регулюванні фінансових ринків. Виникає необхідність контролю за цифровими активами з боку держави.

4. Ризики фінансової нестабільності. Волатильність криптовалют та відсутність єдиного регулювання можуть призвести до фінансових криз.

5. Збільшення фінансової доступності. Цифрові валюти відкривають нові можливості для людей без доступу до традиційних банківських послуг.

Цифрові валюти – це електронні гроші, які використовуються для розрахунків у цифровому середовищі. Вони можуть бути централізованими (емітованими центральними банками) або децентралізованими (криптовалюти). Основні види цифрових валют:

1. Цифрові валюти центральних банків (CBDC) – офіційні електронні гроші, що випускаються державними органами.

2. Криптовалюти (Bitcoin, Ethereum та інші) – децентралізовані цифрові активи, що працюють на основі технології блокчейн.

3. Стейблкоїни – криптовалюти, вартість яких прив'язана до традиційних активів (долара США, золота тощо).

4. Електронні гроші – кошти, що зберігаються на банківських рахунках і використовуються для безготівкових розрахунків (PayPal, Revolut тощо).

Цифрова валюта центрального банку (Central Bank Digital Currency, CBDC) — це інноваційна форма національної валюти, яка випускається та регулюється державним центральним банком і існує виключно в цифровому форматі. Вона виступає офіційним платіжним засобом, гарантованим державою, що відрізняє її від децентралізованих криптовалют, які не мають такого забезпечення [2].

Однією з ключових особливостей CBDC є повний контроль центрального банку над її емісією, обігом і функціонуванням, що сприяє підтримці стабільності фінансової системи. Завдяки прозорості цифрових транзакцій використання CBDC може значно знизити рівень фінансового шахрайства, уникнення сплати податків і відмивання коштів. Крім того, цифрові валюти центральних банків дозволяють зменшити ризики, пов'язані з комерційними електронними платіжними системами, оскільки забезпечують пряму відповідальність та регулювання з боку держави. Вони можуть співіснувати з традиційними формами грошей, сприяючи поступовому переходу до цифрової економіки та підвищуючи ефективність фінансових операцій [10].

Основні функції які притаманні цифровій валюті центральних банків:

1. Засіб обігу та платежу – забезпечує швидкі, безпечні та доступні розрахунки як усередині країни, так і в міжнародних транзакціях.
2. Міра вартості – використовується для оцінки товарів, послуг і фінансових активів, зберігаючи стабільність національної валюти.
3. Засіб збереження вартості – дозволяє громадянам та бізнесу зберігати кошти в цифровому форматі з гарантією держави.
4. Забезпечення фінансової доступності – розширює можливості фінансових послуг для населення, особливо для регіонів із низьким рівнем банківського обслуговування.

5. Контроль і моніторинг фінансових потоків – сприяє боротьбі з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та тіньовою економікою.

6. Підтримка грошово-кредитної політики – дає змогу ефективніше регулювати інфляцію, відсоткові ставки та загальну економічну стабільність.

7. Конкуренція та інновації в платіжній системі – стимулює розвиток нових фінансових технологій, зменшує залежність від комерційних банків і платіжних систем.

CBDC може стати важливим інструментом модернізації фінансової системи та підвищення її ефективності.

Європейський Союз активно працює над розробкою цифрового євро (Digital Euro), яке має стати офіційною цифровою валютою, що буде випущена Європейським центральним банком. Цей проект є відповіддю на зростаючу популярність цифрових платежів і розвиток інших цифрових валют, таких як китайський цифровий юань та криптовалюти. У жовтні 2021 року ЄЦБ офіційно розпочав дослідницьку фазу цього проекту, яка триватиме до кінця 2024 року. Основною метою впровадження цифрового євро є зменшення залежності від приватних платіжних платформ, таких як PayPal і Mastercard, а також підтримка цифровізації економіки. Крім того, цифровий євро сприятиме захисту конфіденційності користувачів і створенню надійної цифрової альтернативи готівковим коштам. Цифровий євро також має потенціал стати важливою складовою у забезпеченні фінансової стабільності та покращенні ефективності платіжних систем у ЄС. Після завершення дослідницької фази ЄЦБ прийме рішення щодо запуску цифрового євро. Якщо це рішення буде позитивним, то реальне впровадження валюти може розпочатися вже до кінця цього десятиліття. Таким чином, цифровий євро є важливою стратегічною ініціативою ЄС, спрямованою на реагування на виклики цифровізації та глобальні економічні зміни, що набирають обертів у сучасному світі [4].

Отже, впровадження цифрових валют центральних банків може значно знизити ймовірність фінансового шахрайства, забезпечуючи прозорість та

контрольованість транзакцій. Крім того, такі валюти сприяють підвищенню швидкості та безпеки грошових переказів як на національному, так і на міжнародному рівнях, що особливо важливо для оптимізації фінансових потоків.

Окрім цього, CBDC відкриває нові можливості для ефективного проведення монетарної політики, оскільки центральний банк отримує прямий інструмент впливу на грошовий обіг. Це дозволяє оперативно реагувати на економічні виклики, регулювати інфляцію, контролювати процентні ставки та стимулювати економічне зростання. Завдяки таким перевагам цифрові валюти можуть стати важливим елементом сучасної фінансової системи, підвищуючи її стійкість та адаптивність до змін глобального економічного середовища. Цифрові валюти центральних банків мають значний потенціал стати одним із основних елементів сучасної глобальної фінансової системи. Приклад успішного впровадження цифрового юаня в Китаї демонструє, як ці валюти можуть інтегруватися як у національні, так і в міжнародні економічні процеси. Цей досвід показує, що цифрові валюти здатні не лише сприяти розвитку внутрішнього ринку, але й активно впливати на міжнародні фінансові відносини, забезпечуючи зручність і ефективність розрахунків.

Розробка цифрового євро в рамках Європейського Союзу також свідчить про зростаючий інтерес до цього інструменту з боку розвинутих країн. Вона підкреслює важливість цифрових валют для адаптації економік до сучасних технологій і потреб глобалізованого світу. Введення програмованих грошей відкриває можливості для більш точного і гнучкого впровадження монетарної політики. Наприклад, завдяки такій валюті можуть бути реалізовані цільові соціальні виплати, що знижує бюрократичні витрати, або здійснене миттєве коригування процентних ставок з урахуванням поточної економічної ситуації.

Електронний формат цих грошей також дає змогу значно знизити витрати на міжнародні фінансові операції, що робить їх привабливим інструментом для бізнесу, забезпечуючи швидкість і зручність у здійсненні

розрахунків. Однак, з огляду на важливість захисту даних користувачів, питання забезпечення балансу між прозорістю транзакцій та правом на приватність є критичним. У цьому контексті, важливою задачею буде забезпечення високого рівня безпеки та конфіденційності інформації.

Успішне узгодження стандартів між країнами допоможе уникнути фрагментації валютних систем і створить умови для ефективних міжнародних розрахунків. Такий підхід дозволить забезпечити стабільність і взаємодію між різними економіками, що в результаті сприятиме розвитку глобальної фінансової інфраструктури.

Загалом, ці цифрові валюти мають потенціал стати ключовим елементом цифрової економіки, однак для їх успішної інтеграції необхідно подолати низку технічних, регуляторних та соціальних труднощів [10].

Цікавий досвід деяких країн, які вже активно запроваджують цифрові валюти на національному рівні. Серед перших країн, що реалізували цифрову валюту, є Багамські острови та Нігерія. Водночас понад 110 країн наразі вивчають можливість запуску Центральних банківських цифрових валют (CBDC). Зокрема, Китай розпочав випробування цифрової валюти ще в 2014 році, ставши одним із піонерів у цій сфері.

Китайський Центральний банк активно проводить експериментальні тести щодо внутрішньої цифрової валюти «цифровий юань» (e-CNY). Цей крок спрямований на революцію в галузі цифрових грошей, при цьому країна обрала стратегію мінімізації розголосу за межами держави. Китай співпрацює з кількома найбільшими державними банками та технологічними гігантами, такими як Huawei і Ant, щоб сприяти розвитку цифрової валюти. Однією з причин цієї ініціативи є бажання китайського уряду подолати зростаючу концентрацію платіжних систем у руках монополістів, таких як Alipay і Tenpay. Центральний банк країни активно працює над тим, щоб створити альтернативу цим приватним платформам.

На сьогоднішній день вже близько 1,55 мільйона китайців володіють цифровими гаманцями e-CNY і мають можливість здійснювати роздрібну

торгівлю, оплачувати комунальні послуги, державні послуги, транспортні витрати та інші щоденні операції. Це свідчить про те, як успішно цифрові валюти можуть інтегруватися в економіку країни, створюючи зручний, безпечний та ефективний інструмент для громадян і бізнесу [9].

Китай став однією з перших країн, які почали активно реалізовувати потенціал цифрової валюти. Незважаючи на те, що офіційного запуску цифрового юаня ще не відбулося, його використання вже досягло значних обсягів – загальна сума транзакцій із застосуванням e-CNY перевищила \$9,7 млрд. Китайська влада має амбітні плани щодо інтеграції цифрової валюти в економіку країни, прагнучи забезпечити її рівнозначність із традиційними фіатними грошима.

Один із ключових етапів цієї інтеграції – можливість громадян конвертувати готівку у цифровий юань через банкомати, що значно полегшить доступ до нової форми грошей. Окрім цього, Китай активно працює над розширенням доступу до e-CNY для іноземних туристів. Очікується, що вони зможуть користуватися цифровим юанем без необхідності відкриття банківського рахунку, що зробить розрахунки зручнішими та доступнішими для гостей країни.

Запуск цифрової найри (eNaira) став унікальним кейсом для Африки, оскільки це перша на континенті офіційна цифрова валюта, створена з ініціативи Національного банку Нігерії. Її розробкою займалася фінтех-компанія Bitt із Барбадосу, а станом на 2021 рік у фінансову систему країни було введено 500 мільйонів eNaira, що еквівалентно приблизно \$1,21 мільйона.

Однак політика щодо впровадження eNaira викликала неоднозначну реакцію. Одним із найсуперечливіших рішень стало різке обмеження обігу готівки в країні, зокрема встановлення лімітів на її зняття. Це було частиною ширшої ініціативи «Нігерія без готівки», спрямованої на прискорення цифровізації фінансового сектору. Влада сподівалася, що відмова від паперових грошей сприятиме підвищенню ефективності національної

платіжної системи, зменшенню витрат на банківські послуги та зміцненню монетарної політики.

Проте очікуваного успіху цифрова валюта не здобула: менш ніж 0,5% населення почали активно використовувати eNaira. Багато нігерійців віддали перевагу традиційним готівковим розрахункам або альтернативним цифровим платіжним системам, таким як мобільні гаманці та комерційні банківські додатки. Навіть попри активну інформаційну кампанію з боку Центрального банку Нігерії, рівень впровадження eNaira залишався низьким і станом на 2022 рік.

Основними викликами для поширення цифрової валюти в країні стали низький рівень фінансової грамотності, недовіра до державних ініціатив та недостатня доступність інтернету в деяких регіонах. Для успішного розвитку eNaira уряду необхідно знайти шляхи стимулювання її використання серед населення, усунути технічні бар'єри та створити привабливі умови для бізнесу та громадян [6].

Цифрові валюти центральних банків стають об'єктом значної уваги як з боку національних регуляторів, так і міжнародних фінансових організацій. Україна є однією з перших країн світу, що розпочала активні дослідження та тестування власної цифрової валюти, закріплюючи свій статус новатора у сфері фінансових технологій.

Національний банк України (НБУ) приділяє значну увагу розробці та вивченню всіх аспектів, пов'язаних із запровадженням цифрової гривні. Важливим напрямом діяльності є аналіз законодавчої бази, що регулює впровадження цифрових активів у фінансову систему країни. Зокрема, в рамках законів «Про платіжні послуги» [8] та «Про Національний банк України» [7] визначено, що цифрова валюта центрального банку України є електронною формою національної грошової одиниці, яка має статус законного платіжного засобу на території країни.

Впровадження цифрової гривні потенційно дозволить підвищити ефективність розрахунків, зміцнити фінансову стабільність і розширити

доступ громадян до електронних платіжних послуг. НБУ активно досліджує можливості її використання в роздрібних платежах, державних виплатах та міжнародних фінансових операціях. Однак для повноцінного запуску цифрової гривні необхідно вирішити низку технічних, правових та економічних питань, зокрема забезпечення надійного кіберзахисту, інтеграцію з існуючими фінансовими системами та підвищення рівня довіри з боку громадян та бізнесу.

Таким чином, розвиток цифрової валюти в Україні є стратегічно важливим кроком у напрямку цифровізації економіки, що сприятиме її модернізації та підвищенню конкурентоспроможності фінансової системи держави.

Дослідження можливостей запровадження цифрової гривні розпочалося ще у 2016 році, коли НБУ розпочав тестування перших концепцій електронних грошей на основі технології блокчейн. Основна модель передбачає, що «е-гривня» буде повністю еквівалентною традиційним грошам – її можна буде вільно обмінювати на готівкові та безготівкові кошти у співвідношенні 1:1 [4].

Це означає, що цифрова гривня не стане окремим фінансовим активом, як криптовалюти, а функціонуватиме як офіційний платіжний засіб, емітований державою.

Потенційні переваги «е-гривні»:

- прискорення розрахунків у державному та приватному секторах завдяки зменшенню витрат на банківські послуги;
- збільшення фінансової доступності – цифрова гривня дозволить громадянам здійснювати платежі без необхідності відкриття банківського рахунку;
- підвищення прозорості фінансових потоків, що сприятиме боротьбі з тіньовою економікою та відмиванням коштів;
- інтеграція з міжнародними фінансовими системами для зниження вартості та часу здійснення міжнародних переказів.

У кінці 2016 року Національний банк України розпочав аналіз перспектив створення та випуску власної цифрової валюти центрального банку (ЦВЦБ) – е-гривні. Основні концептуальні положення цього проєкту передбачали:

- Е-гривня є цифровою формою національної валюти, що емітується Національним банком України;
- вона має статус фіатної валюти, тобто є офіційним платіжним засобом держави;
- обмін е-гривні на готівкові та безготівкові кошти здійснюватиметься у співвідношенні 1:1, без жодних обмежень;
- ця валюта не є інвестиційним інструментом, а виключно засобом платежу, що не приносить доходу від володіння.

У 2018 році Національний банк реалізував закритий пілотний проєкт, який передбачав:

- створення тестової платформи «Електронна гривня»;
- випуск обмеженої кількості е-гривні для випробування її функціональних можливостей;
- тестування транзакцій із залученням працівників НБУ та компаній, що брали участь у проєкті.

Проєкт реалізовувався у три етапи:

1. Лютий – серпень 2018 року – підготовчий етап, розробка технологічних рішень.
2. Вересень – грудень 2018 року – практичне тестування операцій з е-гривнею.
3. Листопад – грудень 2018 року – аналіз отриманих даних та оцінка ефективності системи.

Отримані результати дозволили оцінити перспективи впровадження цифрової валюти в Україні та стали основою для подальших досліджень у цій сфері [1].

У рамках вивчення можливостей запровадження е-гривні Національний банк України визначив низку стратегічних завдань, спрямованих на оцінку технологічних, правових та економічних аспектів цього проєкту. Основними цілями дослідження стали:

- тестування технології розподілених реєстрів (DLT) як потенційної основи для випуску та обігу цифрової валюти, що могло б забезпечити безпеку, прозорість та ефективність операцій;
- оцінка здатності Національного банку впроваджувати подібні ініціативи та визначення необхідних ресурсів і компетенцій для реалізації цифрових валют;
- дослідження правового регулювання випуску е-гривні, аналіз відповідності національного законодавства та можливих змін, необхідних для ефективного функціонування цифрової валюти;
- аналіз макроекономічного впливу запровадження е-гривні, включаючи її вплив на фінансову систему, грошовий обіг, монетарну політику та стабільність банківського сектору;
- розробка оптимальної бізнес-моделі для е-гривні, яка була б вигідною для всіх учасників фінансової екосистеми, включаючи банки, бізнес, державні установи та громадян;
- вивчення міжнародного досвіду запровадження цифрових валют центральними банками для адаптації найкращих практик та врахування потенційних ризиків і викликів.

Результати цих досліджень допоможуть визначити, наскільки ефективним буде впровадження е-гривні, і чи зможе вона стати надійним цифровим аналогом традиційних грошей, що відповідає сучасним викликам фінансової системи.

У межах практичної частини Пілотного проєкту Національний банк України протестував функціональні можливості е-гривні та здійснив її тестовий випуск в обмеженому обсязі (еквівалент 5443 грн). Випробування включало реальні операції, які виконували учасники проєкту, а саме:

- створення персональних е-гаманців, що забезпечувало доступ до цифрової валюти та її зберігання;
- встановлення мобільних додатків для е-гаманців на пристрої з операційними системами Android та iOS, що дозволило тестувати зручність використання;
- поповнення е-гаманців шляхом безготівкових переказів через спеціалізований віртуальний термінал, який був інтегрований із платформою е-гривні та підтримував оплату картками національної платіжної системи НПС ПРОСТІР;
- здійснення переказів між користувачами (P2P-платежі) для перевірки швидкості та безпечності транзакцій;
- комерційне використання е-гривні, зокрема, оплата мобільного зв'язку (поповнення рахунку мобільного оператора LifeCell);
- благодійні платежі, зокрема, перерахування коштів на підтримку воїнів Операції об'єднаних сил;
- обмін е-гривні на безготівкові кошти через картки НПС ПРОСТІР, що перевіряло можливість конвертації цифрової валюти.

Ці операції дозволили оцінити технічну стабільність платформи, зручність для користувачів та перспективи використання е-гривні у реальних фінансових процесах. Отримані результати стали основою для подальших досліджень та розробки можливих сценаріїв впровадження цифрової гривні в Україні.

Впровадження цифрових валют центрального банку супроводжується певними ризиками, які можна поділити на кілька ключових категорій:

#### 1. Технологічні ризики

- можливі технічні збої або несправності технологічної платформи, що можуть спричинити нестабільність роботи ЦВЦБ;
- відсутність доступу до інфраструктури ЦВЦБ через проблеми з Інтернет-з'єднанням або обмеження доступу до технологічного рішення.

#### 2. Ризики кібербезпеки

- низька контрольованість розподіленої технології (DLT) може призвести до потенційних загроз несанкціонованого доступу;
- висока вразливість до кібератак та шахрайства, що може спричинити втрату коштів або персональних даних користувачів;
- відсутність механізмів повернення викрадених або втрачених цифрових активів, що створює додаткові ризики для користувачів.

### 3. Вплив на монетарну політику

- використання ЦВЦБ може спричинити переміщення ліквідності з банківської системи до центрального банку, що може вплинути на механізми кредитування;
- зміна попиту на традиційні грошові інструменти, що ускладнить регулювання обсягу грошової маси в обігу.

### 4. Фінансова стабільність

- масовий перетік коштів із комерційних банків на рахунки ЦВЦБ може підірвати ліквідність банківської системи та створити фінансові дисбаланси;
- зловживання анонімністю під час використання цифрової валюти може сприяти тінізації економіки та використанню коштів для незаконних операцій, що ускладнить дотримання вимог AML/KYC (протидія відмиванню грошей та фінансуванню тероризму).

### 5. Репутаційні ризики для центрального банку

- недостатній рівень довіри до цифрової валюти може призвести до низького рівня її використання, що негативно позначиться на репутації регулятора;
- неякісна імплементація ЦВЦБ або технічні проблеми під час її запуску можуть викликати суспільне невдоволення та критику.

Щоб знизити потенційні ризики та забезпечити ефективне функціонування цифрової валюти, центральний банк може реалізувати такі заходи:

1. розробка оптимальної моделі ЦВЦБ, яка відповідатиме стратегічним завданням та макроекономічним пріоритетам країни;
2. інтеграція ЦВЦБ з традиційною фінансовою системою, що дозволить зберегти баланс між цифровими та фіатними грошима, а також забезпечить стабільність грошового обігу;
3. посилена взаємодія з банківськими установами та фінансовими організаціями під час розробки та впровадження цифрової валюти, що дозволить врахувати інтереси всіх учасників фінансової екосистеми;
4. підвищення рівня кібербезпеки та розробка механізмів захисту від кібератак, включно із впровадженням передових методів шифрування та технологій блокчейну;
5. впровадження ефективних механізмів ідентифікації користувачів (AML/KYC), щоб запобігти незаконному використанню цифрової валюти;
6. забезпечення механізмів зворотного зв'язку з користувачами та проведення роз'яснювальних кампаній для підвищення довіри до ЦВЦБ серед населення та бізнесу.

Комплексний підхід до вирішення цих викликів дозволить зробити цифрову валюту ефективним, безпечним та надійним фінансовим інструментом, який сприятиме розвитку економіки та підвищенню рівня цифровізації платіжної інфраструктури країни [1].

Національний банк України (НБУ) активно готується до запуску пілотного проєкту «е-гривні» у 2025 році. Ця ініціатива передбачає тестування власної роздрібної цифрової валюти, що стане додатковим фінансовим інструментом, але не замінить традиційну гривню. Важливо зазначити, що впровадження «е-гривні» не означатиме відмови від готівки, а її масштабний випуск поки що залишається предметом подальших рішень.

НБУ планує реалізувати пілотний проєкт на основі технології DLT (Distributed Ledger Technology) у відкритому середовищі, залучаючи реальних користувачів і постачальників платіжних послуг. Це дозволить оцінити:

- чи виконує «е-гривня» основні функції грошей та чи здатна забезпечити надійність фінансових операцій;
- чи відповідає вона потребам громадян, бізнесу та державного сектору;
- наскільки ефективною вона буде у реальних платіжних сценаріях.

«Е-гривня» — це цифрові гроші НБУ, електронна форма національної валюти України, емітентом якої є Національний банк. У разі офіційного запуску вона стане законним платіжним засобом на території країни та існуватиме виключно у безготівковій формі, доповнюючи готівкову та безготівкову гривню.

Цифрова гривня може стати важливим кроком у розвитку фінансової інфраструктури України, сприяючи швидшим і безпечнішим платежам, зниженню вартості фінансових послуг і підвищенню прозорості економічних процесів.

Відповідно до проекту, е-гривня надаватиме користувачам широкий спектр платіжних можливостей, зокрема:

- перекази між фізичними особами – обмін коштами між електронними гаманцями користувачів;
- оплата товарів і послуг – розрахунки в торговельних мережах та онлайн-магазинах;
- платежі на користь держави – сплата податків, зборів та інших державних платежів;
- благодійні внески – підтримка соціальних ініціатив та громадських організацій;
- отримання доходів – виплата заробітної плати, соціальних допомог та інших грошових надходжень [3].

Забезпечення конфіденційності користувачів залишається ключовим пріоритетом: система е-гривні не оброблятиме та не зберігатиме персональні дані, що гарантуватиме безпеку та анонімність фінансових операцій.

Очікується, що впровадження е-гривні матиме значний вплив на економіку країни. Вона сприятиме подальшій цифровізації фінансової системи, активному розвитку безготівкових розрахунків, зниженню їхньої вартості та підвищенню прозорості фінансових операцій.

Попри численні переваги, цифрові валюти створюють і певні виклики:

- Безпека. Кіберзагрози можуть поставити під ризик фінансові активи користувачів.
- Анонімність і відмивання грошей. Використання криптовалют у нелегальній діяльності викликає занепокоєння з боку урядів.
- Залежність від технологій. Діджиталізація фінансового сектору потребує стабільної інфраструктури та захисту від збоїв.

У перспективі розвиток цифрових валют може сприяти створенню ефективнішої та прозорішої фінансової системи. Центральні банки розглядають можливість впровадження власних цифрових валют (CBDC), що дозволить об'єднати переваги традиційних грошей із цифровими технологіями.

**Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.** Цифрові валюти вже сьогодні змінюють механізм грошового обігу, роблячи його швидшим, доступнішим та менш залежним від готівки. Водночас їхній розвиток вимагає продуманого державного регулювання, впровадження механізмів захисту користувачів і вирішення питань фінансової безпеки. У найближчі роки цифрові валюти можуть стати невід'ємною частиною глобальної економічної системи, трансформуючи традиційні фінансові моделі.

Впровадження CBDC може суттєво змінити фінансову систему, зробивши її більш ефективною та прозорою. Однак, існують ризики, зокрема можливий відтік коштів із комерційних банків та питання кібербезпеки. Для успішної реалізації необхідно розробити чітку нормативну базу, забезпечити надійну технічну інфраструктуру та врахувати вплив на економіку.

Впровадження цифрової гривні може значно змінити грошовий обіг України, зробивши його швидшим, безпечнішим та ефективнішим. Проте для успішного запуску необхідно розв'язати ряд питань, таких як правове регулювання, технічна безпека та вплив на банківську систему.

Отже, цифровізація грошового обігу є незворотною тенденцією. Впровадження цифрових валют має потенціал покращити фінансову доступність, підвищити ефективність платіжних систем та сприяти економічному розвитку, проте потребує ретельного регулювання та адаптації до сучасних викликів.

### Література

1. Аналітична записка за результатами пілотного проекту «е-гривня». Національний банк України. URL: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Analitichna\\_zapiska\\_E-grivnya.pdf](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analitichna_zapiska_E-grivnya.pdf).
2. Блащук-Дев'яткіна Н. З., Фольтович Д. Р. Вплив цифрових валют центральних банків на міжнародну фінансову систему. *БізнесІнформ*. 2024. № 8. С. 347-356. URL: [https://www.business-inform.net/export\\_pdf/business-inform-2024-8\\_0-pages-347\\_356.pdf?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-8_0-pages-347_356.pdf?utm_source=chatgpt.com).
3. В Україні готують пілотний проєкт із впровадження е-гривні: в НБУ розповіли подробиці. URL: [https://www.unian.ua/economics/finance/e-grivnya-v-ukrajini-gotuyut-pilotniy-proyekt-iz-vprovadzhennya-cifrovoi-valyuti-12899031.html#goog\\_rewarded](https://www.unian.ua/economics/finance/e-grivnya-v-ukrajini-gotuyut-pilotniy-proyekt-iz-vprovadzhennya-cifrovoi-valyuti-12899031.html#goog_rewarded)
4. Король М. М., Співак В. О. Аналіз світового досвіду впровадження центральними банками цифрових валют. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2021. Вип. 39. С. 95-103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-39-17>.
5. Національний банк України. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-fintehu-v-ukrayini-do-2025-roku>.

6. Нігерія змушує громадян використовувати національну криптовалюту замість готівки. URL: <https://noworries.news/nigeriyazmushuye-gromadyan-vykorystovuvaty-naczionalnu-kryptovalyutu-zamist-gotivky/#>.

7. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.

8. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.

9. Устинова І. Е-гривня як крок до реформ у фінансовій системі України: зарубіжний досвід. *Наукові праці Київського авіаційного інституту. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2024. № 1(70), 70-76. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.70.18483>

10. Штефан Л. Грошовий обіг в епоху цифрових інновацій: перспективи електронних та віртуальних валют. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-120>

## References

1. National Bank of Ukraine (2019), “Analytical note on the results of the pilot project “e-hryvnia””, available at: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Analitichna\\_zapiska\\_E-grivnya.pdf](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analitichna_zapiska_E-grivnya.pdf) (Accessed 05 March 2025).

2. Blaschuk-Dev'iatkina, N.Z. and Fol'tovych, D.R. (2024), “The impact of central bank digital currencies on the international financial system”, *BiznesInform*, vol. 8, pp. 347-356, available at: [https://www.business-inform.net/export\\_pdf/business-inform-2024-8\\_0-pages-347\\_356.pdf?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-8_0-pages-347_356.pdf?utm_source=chatgpt.com) (Accessed 05 March 2025).

3. Horbachova, A. (2025), “Ukraine is preparing a pilot project to implement e-hryvnia: the NBU has revealed the details”, available at: <https://www.unian.ua/economics/finance/e-grivnya-v-ukrajini-gotuyut-pilotniy->

proyekt-iz-vprovadzhennya-cifrovoji-valyuti-12899031.html#goog\_rewarded  
(Accessed 05 March 2025).

4. Korol', M.M. and Spivak, V.O. (2021), "Analysis of world experience in the introduction of central bank digital currencies", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, vol. 39, pp. 95-103. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-39-17>.

5. National Bank of Ukraine (2020), "Strategy for the development of fintech in Ukraine until 2025", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-fintehu-v-ukrayini-do-2025-roku> (Accessed 05 March 2025).

6. No worries! (2024), "Nigeria forces citizens to use national cryptocurrency instead of cash", available at: <https://noworries.news/nigeriyazmushuye-gromadyan-vykorystovuvaty-naczionalnu-kryptovalyutu-zamist-gotivky/#> (Accessed 05 March 2025).

7. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On the National Bank of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (Accessed 05 March 2025).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine "", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (Accessed 05 March 2025).

9. Ustynova, I. (2024), "E-hryvnia as a step towards reforms in the financial system of Ukraine: foreign experience", *Naukovi pratsi Kyivs'koho aviatsijnoho instytutu. Seriya: Yurydychnyj visnyk «Povitriane i kosmichne pravo»*, vol. 1(70), pp. 70-76. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.70.18483>

10. Shtefan, L. (2024), "Monetary circulation in the era of digital innovation: prospects of electronic and virtual currencies", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-120>

*Стаття надійшла до редакції 15.03.2025 р.*